محبوبه قربانی
پرونده
فرزندآوری
چالش‌ها و نگرش‌ها

مادر پنج‌قلوها: بنا به تأکیدات رهبری درباره فرزندآوری، آرزو کردم خدا فرزندان زیادی به ما هدیه کند. دعایم مستجاب شد و حالا مادر شش فرزند هستم. تولد پنج‌قلوها در روابط من و همسرم نه‌تنها تأثیر منفی نگذاشته، بلکه صمیمیت و صداقت بین‌مان بیشتر هم شده است

پدر پنج‌قلوها: بیمارستان بعد از ترخیص هیچ هزینه‌ای دریافت نکرد و قول داد هزینه‌های درمانی نوزادانم را تا یک‌سال به طور رایگان پرداخت کند. قول مساعد دیگر آینده شغلی پنج‌قلوها در همان بیمارستان بود؛ وعده‌هایی که تا حالا محقق شده است و با این خوش‌قولی یقین دارم دیگر قول‌ها هم محقق خواهد شد

والدین پنج‌قلوهای مینودشتی:

تعدد فرزندان، روابط ما را صمیمانه وصادقانه‌تر کرده است

سارا، زهرا، مریم، احمد و محمد نام پنج‌قلوهای مینودشتی است. نام‌شان با نگاه رهبری انتخاب شده است. والدین این پنج‌قلوها که هر دو اهل استان گلستان و شهرستان مینودشت هستند، زندگی مشترک‌شان را در سال ۱۳۹۴ آغاز کردند و اولین فرزندشان به نام امیرعباس در سال ۹۶ متولد شد. فاطمه قزلسفلو ۲۴ساله است و کاردانی حوزوی دارد. او می‌گوید: ابتدای زندگی مشترک‌مان، تصمیمی برای اینکه چند فرزند داشته باشیم، نداشتیم تا اینکه بعد از به دنیا آمدن پسرمان به نام امیرعباس، بنا به تأکیدات رهبری درباره فرزندآوری، آرزو کردم خدا فرزندان زیادی به ما هدیه کند. دعایم مستجاب شد و حالا مادر شش فرزند هستم. او در پاسخ به این سؤال که تولد پنج‌قلوها و مشغله آنها در روابط شما و همسرتان تأثیر منفی نگذاشته است، گفت: نه تنها تأثیر منفی نگذاشته بلکه صمیمیت و صداقت بین‌مان بیشتر هم شده است.

■■■

آرزو کردم خدا به ما پنج‌قلو هدیه کند

این مادر جوان درباره آرزوی پنج‌قلودارشدنش می‌گوید: در شهرمان یک تولد چندقلویی را جشن گرفته بودند. همان جا آرزو کردم خدا به من هم پنج‌قلو هدیه کند. وقتی جواب آزمایش بارداری‌ام مثبت شد، در اولین سونو متوجه شدم جنین‌ها چهارقلو هستند. با خودم گفتم ای کاش پنج‌قلو می‌شدند. این گذشت و ماه بعد در سونوی دوم دکتر گفت جنین‌ها پنج‌قلو هستند. خیلی خوشحال شدم.

سختی دارد، اما خوشحالیم

این مادر مینودشتی در ادامه می‌افزاید: در ماه سوم بارداری، پزشک متخصص در مینودشت پیشنهاد داد سه تا از جنین‌ها را اسقط کنم تا دو جنین سالم بمانند. عذاب وجدان داشتم، به همین خاطر نزد چند پزشک دیگر در شهرستان و تهران رفتم اما راضی به این کار نشدم. بالاخره به بیمارستان بقیه‌الله(عج) رفتیم و بعد از معرفی خانم دکتر سلیمانی، او هم در همان ملاقات اولیه همه خطرهای ادامه بارداری را گفت، ولی خواستم کمک کند تا این پنج‌قل را به سلامت زایمان کنم. در نهایت به لطف خدا و تلاش این پزشک و تیم درمان این اتفاق افتاد و حالا با همه سختی‌هایی که دارد، از صمیم قلب خوشحال هستم. مادر پنج‌قلوها می‌گوید پسر شش ساله‌اش هم حال خوبی دارد. او هر کاری برای کمک به مادر، خواهران و برادرانش انجام می‌دهد. به گفته این مادر جوان بعد از تولد پنج‌قلوها، صمیمیت بین او و شوهر و پسرش بیشتر شده است.

زن جوان در آخر بیان می‌کند: نگهداری دردانه‌ها خیلی شیرین است اما سختی هم دارد و سخت‌ترین لحظات وقتی است که همگی باهم مریض می‌شوند و دسته‌جمعی گریه می‌کنند و من نمی‌دانم کدامیک را در آغوش بگیرم، به همین خاطر حمایت‌هایی مشابه پرستاری برایم بهترین کمک است. در حال حاضر تنها حامی من و شوهرم پدر و مادرمان هستند. آنها نوبتی از شهرستان به خانه‌مان می‌آیند و بعد از یک هفته شست‌وشو و پخت‌وپز به خانه‌شان برمی‌گردند.

به فرزندانم عشق می‌ورزم

پدر پنج‌قلوها محمود قزلسفلو ۳۳ساله کارشناس کامپیوتر است. او می‌گوید: وقتی از بارداری پنج‌قلویی همسرم باخبر شدم، خیلی خوشحال شدم، اما نگران حال همسرم بودم، ولی اصرارهای او برای نگهداری هر پنج‌قل باعث شد توکلم را به خدا کنم و از هیچ کمکی هم دریغ نکنم. حالا هم عاشق فرزندانم هستم.

وعده‌هایی که محقق شد، وعده‌هایی که بر زمین ماند

پدر پنج‌قلوها در ادامه به حمایت‌ها و تشویق‌های خانواده و اقوام، به خصوص ریاست، مدیر و کادر درمانی بیمارستان بقیه‌الله‌الاعظم(عج) از قبل تولد تا بعد از تولد پنج‌قلوهایش اشاره کرد و گفت: بعد از بستری‌شدن همسرم، رفت‌وآمد به شهرستان برای‌مان خیلی سخت بود، به همین خاطر مجبور شدیم به تهران برویم، مدتی را در منزل بستگان و آشنایان، سپس مدتی هم در میهمانسرای بیمارستان سکونت داشتیم تا اینکه در آستانه تولد پنج‌قلوها در محله افسریه یک واحد ۵۰متری اجاره کردیم. صاحبخانه وقتی شرایط مرا دید پول پیش نگرفت و راضی به اجاره ماهانه شد. قبل از تولد پنج‌قلوها، مخارج بارداری همسرم به واسطه حمایت و کمک خانواده و بستگان تأمین می‌شد، اما بعد از تولد آنها شرایط زندگی خانواده‌ام طوری بود که نمی‌توانستم توقعی داشته باشم. تا همین‌جا هم خیلی مرا کمک کردند و حالا هم در نگهداری فرزندانم کمک‌حال‌مان هستند، اما جا دارد از حمایت‌های مدیر بیمارستان بقیه‌الله‌الاعظم(عج) از زمان بستری همسرم تا به دنیا آمدن نوزادانم تشکر کنم. این بیمارستان بعد از ترخیص هیچ هزینه‌ای دریافت نکرد و قول داد هزینه‌های درمانی نوزادانم را تا یک‌سال به طور رایگان پرداخت کند. قول مساعد دیگر آینده شغلی پنج‌قلوها در همان بیمارستان بود؛ وعده‌هایی که تا حالا محقق شده است و با این خوش‌قولی یقین دارم دیگر قول‌ها هم محقق خواهد شد. گلایه من از مسئولانی است که در ملاقات از همسرم قول‌هایی مثل در اختیار گذاشتن خانه و خودرو دادند، اما محقق که نشد هیچ، دیگر حالی هم از ما نمی‌پرسند.

انتخاب نام پنج‌قلوها با نگاه مقام معظم رهبری

این پدر جوان درباره نامگذاری نوزادانش می‌گوید: به پیشنهاد یکی از دوستان، در مکاتبه‌ای با دفتر مقام معظم رهبری هم شرح حالم را گفتم و هم تقاضای کمک کردم. همچنین خواستم رهبری برای پنج‌قلوهایم نام نیکو انتخاب کنند. ظهر روز تاسوعا از دفتر ایشان تماس گرفتند و گفتند، رهبر معظم برای دخترها نام‌های زهرا، سارا و مریم و برای پسرها نام‌های احمد و محمد را انتخاب کرده‌اند. از توجه و محبت رهبر عزیزمان بی‌نهایت سپاسگزارم که مانند پدری مهربان به من و خانواده‌ام لطف و عنایت کردند. دفتر رهبری همچنین کمک‌هایی برای نگهداری فرزندان انجام دادند که نشان داد خود ایشان مشوق و پشتیبان خوبی برای ما هستند و خواهند بود.

عبدالرضا دلاوری، مدیر بیمارستان بقیه‌الله‌الاعظم(عج):

عمل به وعده‌ها، مردم را تشویق به فرزندآوری می‌کند

در سال‌های نه‌چندان دور به ندرت خانواده‌ای پیدا می‌شد که کمتر از سه فرزند داشته باشد و اکثر ایرانی‌ها دارای خانواده‌ای بزرگ، شلوغ و پرجمعیت بودند، اما امروزه اغلب پدر و مادرها یا تمایلی به فرزندآوری ندارند یا فقط به داشتن یک فرزند اکتفا می‌کنند، بدون اینکه به عواقب آن برای آینده کشور و فرزندان‌شان فکر کنند. بی‌شک عوامل مهمی در به‌وجود آمدن این تفکر دخالت دارد، اما مهم‌ترین آن نقش حمایتی و تشویقی مادی و روحی اعضای خانواده و کارفرمایان است که می‌تواند مؤثر باشد.

پنجمین ماه از تابستان امسال بود که باخبر شدیم اولین زایمان پنج‌قلویی در بیمارستان بقیه‌الله(عج) با تلاش کادر درمانی آن به لحاظ شرایط خاص مادر پنج‌قلوها انجام شده است. از همه مهم‌تر حمایت‌های مالی و تشویقی این بیمارستان بود، از جمله، عدم‌پرداخت هزینه‌های بستری و زایمان، استفاده از مهدکودک بیمارستان برای کمک به نگهداری پنج‌قلوها، پیشنهاد شغل موقت کنار شغل پدر برای کمک به مخارج زندگی و استخدام پنج‌قلوها در بیمارستان بعد از اتمام تحصیلات‌شان که ما را بر آن داشت گفت‌وگویی با مدیریت بیمارستان، والدین پنج‌قلوها و پزشک جراح داشته باشیم تا همه مسئولان، مدیران و خانواده‌هایی که می‌توانند در رسیدن به اهداف بزرگ و مهم جمعیتی گامی بردارند و کشور را از یک تهدید جدی دور کنند، کمر همت بگمارند و از هر کمکی دریغ نکنند.

عبدالرضا دلاوری، کارشناس ارشد مدیریت خدمات بهداشتی درمانی با سابقه ۲۶سال خدمت در بخش‌های مختلف بهداشت و درمان، هم اکنون مدیر بیمارستان بقیه‌الله(عج) است. او قبلاً مدیر آموزش بیمارستان، مسئول تحقیق و توسعه بیمارستان و مدتی هم مشغول تحقیق و پژوهش بوده است. وی علاوه بر حمایت‌های لازم از این خانواده عیالوار، همچنین از دیگر اقدامات این بیمارستان و طرح‌های تشویقی این مرکز در حمایت از کادر درمانی، اداری و خدماتی این بیمارستان جهت فرزندآوری توضیحاتی داده است.

■■■

رویدادی شاد و به یادماندنی برای یک بیمارستان

وی درباره تولد پنج‌قلوها و حمایت‌های این بیمارستان در راستای تشویق به فرزندآوری گفت: «تولد پنج‌قلوها، اولین پنج‌قلوزایی در این بیمارستان بود، به همین خاطر فرصت مانور و تمرین خوبی، هم برای تیم درمان و هم تیم پرستاری ایجاد شد که به لطف خدا پایانی شاد و به یادماندنی بر جای گذاشت. بعد از مراجعه زوج جوان، مادر به دلیل شرایط خاص بارداری، تحت پایش درمانی استادان قرار گرفت، سپس با تشخیص پزشک مربوط در بیمارستان بستری شد و تحت مراقبت‌ها و آزمایشات تخصصی قرار گرفت. از آنجا که منزل آنها در شهرستان مینودشت استان گلستان و رفت‌وآمد به تهران و بیمارستان برای‌شان سخت بود، پدر و همراهان در یکی از میهمانسراهای مجاور بیمارستان اسکان داده شدند و مشکل ترددشان به بیمارستان هم حل شد.

دلاوری در ادامه اظهار داشت: قبل از زایمان، با تمهیدات لازم هر پنج‌قلو در سلامت کامل به دنیا آمدند. نوزادان بلافاصله به NICU که از قبل مهیای پذیرش نوزادان شده بود، منتقل شدند و مدتی را تا به دست آوردن سلامت کامل در آنجا قرار داشتند. فراهم شدن شرایط ملاقات برای شخصیت‌هایی که تمایل به ملاقات داشتند و تدارک هدایا و کیک تولد از سوی پرسنل بیمارستان از جمله اقداماتی بود که هماهنگی آن انجام گرفت. بعد از ترخیص از بیمارستان هیچ هزینه‌ای بابت مراقبت‌های قبل و بعد از زایمان و خود زایمان دریافت نشد. علاوه بر این به دستور ریاست بیمارستان یک سال هزینه درمانی پنج‌قلوها در این بیمارستان رایگان و خارج از نوبت است. برای کمک به مخارج این خانواده هشت نفره، به پدر پنج‌قلوها پیشنهاد شغل موقت داده شد و هر وقت اعلام آمادگی کند می‌تواند کنار شغلی که دارد در این بیمارستان هم مشغول کار شود. مهد کودک بیمارستان هم پذیرای این پنج‌قلوهای عزیز است و هر زمان خانواده تمایل داشته باشند می‌توانند از امکانات مهدکودک استفاده کنند. مساعدت دیگر بیمارستان به این خانواده، استخدام پنج‌قلوها بعد از اتمام تحصیلات‌شان است. شاید تا آن زمان بنده در این بیمارستان مشغول کار نباشم اما این ثبت شده و قابل اجراست.

حمایت بیمارستان از زایمان‌های سه‌قلو به بالا

مدیر این بیمارستان در پاسخ به این سؤال که آیا این خدمات به خانواده‌های مشابه نیز تعلق می‌گیرد، گفت: «این بیمارستان آمادگی دارد همه این خدمات را در اختیار خانواده‌های سه‌قلو به بالا قرار دهد.»

طرح‌های تشویقی برای فرزندآوری پرسنل بیمارستان

وی همچنین به ارائه تسهیلات و خدمات ویژه این بیمارستان در راستای فرزندآوری به کادر درمانی و اداری بیمارستان اشاره‌ای کرد و در توضیح گفت: «این بیمارستان مزین به نام بقیه‌الله‌الاعظم(عج) است. تلاش‌مان این است سربازانی تربیت کنیم و پرورش دهیم که در آینده سربازان امام‌عصر(عج) شوند. این مهم را حقی بر گردن خودمان می‌دانیم، به همین جهت در راستای فرزندآوری با توجه به فرامین مقام معظم رهبری تسهیلاتی را برای کارمندان قرار داده‌ایم تا آنها را در امر ازدواج و فرزندآوری کمک و تشویق کنیم. از جمله این تسهیلات، آماده‌سازی رستوران غذاخوری و آمفی‌تئاتر نوساز بیمارستان برای برپایی جشن ازدواج آسان و کم‌هزینه، سفرهای تشویقی برای ازدواج و جهیزیه‌های تشویقی است. این نگاه وجود دارد و این مرکز به فکر آینده شغلی فرزندان همکاران است، به همین خاطر این تعهد داده شد در صورتی که فرزندان‌شان بعد از اتمام تحصیل تمایل به کار در این بیمارستان داشته باشند، استخدام شوند. با توجه به پیری جمعیت نیز قرار شد در تشویق به فرزندآوری، سومین فرزند هر کدام از کارمندان بدون نوبت در این بیمارستان استخدام شود. هم اکنون در بین همکاران افرادی را داریم که دوران کودکی‌شان در مهدکودک این بیمارستان گذرانده شده است.

دلاوری در ادامه گفت: از خدمات دیگر این مجموعه فضای مهدکودک، تسهیلات بانکی و مرخصی‌های تشویقی است که علاوه بر مرخصی‌های قانونی لحاظ می‌شود، ضمن اینکه این تشویق برای تولد فرزندان سوم و چهارم خاص‌تر انجام می‌شود.

تلاش بیمارستان برای حفظ سلامتی کودکان بیمار

این بیمارستان در مسیر حمایت از نوزادان و اطفال بیماری‌های خاص، اولین مرکز در بین مراکز درمانی نیروهای مسلح است که مجهز به PICU است. دلاوری در این باره نیز اظهار داشت: «خوشبختانه با توجه به نگاه ریاست بیمارستان، این بخش نجات‌بخش در حمایت از بیماران اطفال سرطانی برپا شده است. دو بخش ویژه و یک بخش بستری هم داریم. فاز جدید اورژانس این بیمارستان نیز در ایام‌الله دهه فجر امسال افتتاح خواهد شد.

به گفته مدیر بیمارستان بقیه‌الله‌الاعظم(عج) این مجموعه درمانی با همه بیمه‌های تکمیلی با وجود پرداخت‌های سخت بعضی بیمه‌ها، قرارداد دارد. همچنین پرداخت‌های خارج از صورتحساب‌های بیمارستانی هم ندارند و اگر موردی باشد بلافاصله آن پزشک اخراج می‌شود. اقامت همراه بیماران شهرستانی در میهمانسرای بیمارستان نیز از جمله خدماتی است که با نازل‌ترین قیمت در اختیار همراهان بیماران گذاشته می‌شود.

تحقق وعده‌ها مردم را دلگرم می‌کند

دلاوری درباره خلف وعده بعضی از مسئولان در بحث مقابله با پیری جمعیت گفت: مردم کشور ما بهترین‌ها هستند. این انتظار زیادی نیست که می‌خواهند مسئولان در بحث فرزندآوری به وعده‌های‌شان عمل کنند. وعده‌ها عملی شود، مردم تشویق و دلگرم‌تر می‌شوند و همین ما را به اهداف جمعیتی نزدیک‌تر می‌کند. آنها باید در مسیر خدمت به خلق و از روی تقوا، خلف‌وعده نکنند. در این بیمارستان بارها این اتفاق افتاده است که برای انجام کار یا تقاضایی همه تلاش‌مان را انجام داده‌ایم، آن وقت اگر به نتیجه‌ای هم نرسیم، بیمار به خاطر دیدن این تلاش‌ها رضایت دارد.

مردم کشور ما بهترین‌ها هستند. این انتظار زیادی نیست که می‌خواهند مسئولان در بحث فرزندآوری به وعده‌های‌شان عمل کنند. وعده‌ها عملی شود، مردم تشویق و دلگرم‌تر می‌شوند و همین ما را به اهداف جمعیتی نزدیک‌تر می‌کند. آنها باید در مسیر خدمت به خلق و از روی تقوا، خلف‌وعده نکنند

دکتر زهرا سلیمانی، پزشک متخصص زنان و زایمان و فلوشیپ پریناتولوژی:

تعدد بارداری‌های طبیعی ضامن سلامتی بانوان است

دکتر زهرا سلیمانی، پزشک متخصص زنان و زایمان و فلوشیپ پریناتولوژی، پزشک و جراح مادر پنج‌قلوهاست. او فارغ‌التحصیل دوره پزشکی عمومی از دانشگاه تهران است و پس از اتمام دوره طرح عمومی وارد دوره تخصصی این رشته شده است. دکتر سلیمانی بعد از فارغ‌التحصیلی و گذراندن دوره طرح تخصص در مناطق محروم، سال ۱۳۹۵ رشته فلوشیپ را ادامه داد و حالا فلوشیپ طب مادر و جنین و بارداری‌های پرخطر و خاص است. این پزشک متخصص معتقد است بانوان باید در زمان مناسب برنامه‌ریزی برای بارداری داشته باشند و از هر وسواسی دوری کنند، چراکه فرزندآوری به حفظ سلامتی جسمی و روحی بانوان کمک می‌کند و تأخیر در بارداری باعث افزایش احتمال مشکلات در باروری و نیز افزایش احتمال بروز برخی تومورهای خاص زنان، فیبروم و مواردی اینچنینی می‌شود که بعضی موارد آن مستلزم صرف وقت و هزینه زیاد است. متن زیر گفت‌وگو با این پزشک متخصص درباره تولد پنج‌قلوهای مینودشتی و نکاتی درباره بارداری بانوان است که می‌خوانید.

علت پیشنهاد سقط چند جنین در بارداری‌های دوقلو به بالا چیست؟

معمولاً در بارداری‌های چندقلویی مسائل خاص نمود بیشتری پیدا می‌کند و نسبت به تک‌قلویی مشکلات بیشتری از جمله فشار خون و دیابت بارداری، احتمال زایمان زودرس، رشد کم جنین و مواردی از این دست پیش می‌آید. در چنین مواقعی پیشنهاد کاهش تعداد جنین‌ها داده می‌شود. در واقع به خاطر افزایش احتمال حفظ تعدادی از جنین‌ها به مادرانی که بالای دوقلو باردار هستند، این پیشنهاد داده می‌شود که بارداری به دوقلویی تبدیل شود و احتمال زایمان زودرس و عواقب بد بارداری کاهش یابد، چراکه در بسیاری از موارد اگر این کار انجام نشود، ممکن است همه قل‌ها از بین بروند و بارداری بدون نتیجه پایان یابد. متوسط دوران بارداری در حاملگی تک‌قلو ۳۹هفته، در دوقلویی ۳۵هفته، در سه‌قلویی ۳۲هفته و در چهارقلویی ۳۰هفته است. این به آن معناست که با افزایش تعداد جنین‌ها احتمال نارس‌ترشدن نوزادان و به دنبال آن از دست رفتن نوزادان یا عواقب درازمدت برای آن نوزادان بیشتر می‌شود.

به همه بانوان توصیه می‌کنم حتماً در زمان مناسب برای بارداری برنامه‌ریزی داشته باشند. از وسواس دوری کنند و مشکلات را دلیل تأخیر در بارداری ندانند. مشکلات هست اما به ابعاد دیگر این مسئله توجه کنند که علاوه بر شادی و شعف و روح زندگی که فرزندی به محیط خانواده می‌آورد، بارداری به حفظ سلامتی جسمی و روحی آنان کمک می‌کند

آیا چنین مادرانی می‌توانند تا زمانی که خطری آنها را تهدید نمی‌کند، جنین‌ها را نگه دارند؟

کاهش جنین تا ۱۸هفته و چند روز امکانپذیر است و هر چه زودتر این کار انجام شود، عوارض کمتری دارد.

پس علت ادامه بارداری برای این مادر جوان چه بود؟

معمولاً من و همه همکاران طبق منابع علمی پیشنهاد کاهش جنین‌ها را می‌دهیم اما اصرار و اجباری در کار نیست. این مادر هم وقتی مراجعه کرد، این پیشنهاد داده شد، لیکن او تمایل داشت همه جنین‌ها را نگه دارد، به همین جهت بعد از معاینات، تحت مراقبت‌های مربوط به بارداری چندقلویی قرار گرفت و با فواصل منظم توصیه‌شده مراجعه می‌کرد و وضعیت مادر و جنین‌ها کنترل می‌شد، سپس توصیه‌ها و داروهای لازم را متناسب با شرایط دریافت می‌کرد. از حدود یک‌ماه قبل از زایمان هم به علت مسمومیت بارداری (فشار خون بالا و دفع پروتئین) در بخش مراقبت‌های بارداری خاص بستری و در نهایت در هفته ۳۳بارداری و به دنبال تغییر در شرایط قل پنجم، نوزادان با عمل سزارین به دنیا آمدند، البته یکی از جنین‌ها در روزی که تصمیم به ختم بارداری گرفته شد، شرایط خوبی نداشت و خون‌رسانی به او کم شده بود اما بعد از به دنیا آمدن از سوی سرویس اطفال، بستری و تحت مراقبت قرار گرفت. به لطف خدا همه نوزادان بعد از تولد شرایط قابل قبولی داشتند. از طرفی این مادر آرامش و اعتماد به پزشک و کادر درمان داشت و خیلی هم صبور بود.

از لحظه تولد پنج‌قلوها بگویید. حتماً برای شما به یادماندنی بوده است.

دقیقاً همینطور بود. لحظات خیلی خوب و به یادماندنی‌ای بود. معمولاً به خاطر مشغله زیاد، عمل‌های سزارین را به همکارانم می‌سپارم، ولی در این مورد به خاطر شرایط خاص و علاقه خودم، عمل جراحی را انجام دادم. حین خارج کردن هر کدام از پنج‌قلوها، با گریه هر کدام‌شان به خاطر این آهنگ سلامتی خدا را شکر می‌کردم. نه تنها من بلکه همه کادر درمانی بیمارستان آن روز در شور و شعف بودند، چون یک ماه این مادر در این بیمارستان بستری بود و همه به او انس گرفته بودند و دوست داشتند این پنج‌قلوها را ببینند.

قبل از این مورد، تجربه زایمان پنج‌قلویی داشتید؟

این اولین بیمار زایمانی پنج‌قلویی من بود که تا ۳۳هفته تداوم داشت. آخرین زایمان بالای سه‌قلو یک مورد چهارقلویی بود که از اهالی استان کرمانشاه بود، البته بارداری سه‌قلو زیاد داریم.

توصیه‌تان به مادرانی که در سن بارداری هستند و اصرار دارند چندقلو باردار شوند، چیست؟

دخالت در روند طبیعی باردارشدن با هدف دو یا چندقلویی توصیه نمی‌شود، حتی در بارداری‌هایی که به شکل ای‌وی‌اف انجام می‌شود هم سعی شده جنین‌های کمتری کاشته شوند که بیشتر از دوقلویی انجام نشود، زیرا روند تکاملی جنین ۴۰هفته تمام بارداری است و هر چه تعداد قل‌ها زیاد شود، خطر زایمان زودرس و از بین رفتن جنین‌ها بالاتر می‌رود، بنابراین مادران از دخالت دارویی، مصنوعی و توصیه‌های غیرعلمی پرهیز کنند و اجازه دهند بارداری روند طبیعی خودش را داشته باشد. از طرفی تعدد بارداری خود ضامن سلامتی مادران است و از یک زایمان چندقلویی بهتر است، البته خانم‌هایی هستند که شرایط خاص و نازایی دارند، به آنها هم توصیه می‌شود به خاطر بالابردن احتمال بارداری اصراری به کاشت تعداد بالای جنین نداشته باشند و به پزشک خودشان اعتماد کنند.

حال اگر این اتفاق برای مادری افتاد، چه توصیه‌ای به او دارید؟

مهم‌ترین نکته این است که حتماً زیر نظر یک پزشک متخصص زنان باشد و هر جا نیاز بود به پزشک بارداری‌های پرخطر مراجعه کند. به پزشک خود اعتماد، توصیه و مراقبت‌ها را رعایت و با حفظ آرامش زیر نظر همان همکار متخصص زنان مراحل بارداری را طی کند. به حرف‌های پراکنده و توصیه‌های فضای مجازی گوش نکند. بعضی مواقع ذهن بیماران پر از اطلاعات غلط است، به همین خاطر زمانی مراجعه می‌کنند که مشکلات زیادی دارند و کار مشکل می‌شود. نه تنها در بارداری حتی در بیماری‌های خاص زنان مثل نازایی یا فیبروم رحم یا کیست یا بدخیمی‌های زنان گاهی پیش می‌آید بیماری مراجعه می‌کند که قبل از آن خودش طبق اطلاعات غلط و توصیه‌های غیرعلمی افراد غیرمتخصص، وقت را بیهوده از دست داده است.

در آخر اشاره‌ای کنیم به موضوعی که توصیه و راهنمایی‌های شما می‌تواند در آن اثرگذار باشد و نقش شما پررنگ دیده می‌شود و آن پیری جمعیت است. چه توصیه‌ای به بانوان‌مان دارید تا با این بحران مقابله کنیم؟

به همه بانوان توصیه می‌کنم حتماً در زمان مناسب برای بارداری برنامه‌ریزی داشته باشند. از وسواس دوری کنند و مشکلات را دلیل تأخیر در بارداری ندانند. مشکلات هست اما به ابعاد دیگر این مسئله توجه کنند که علاوه بر شادی و شعف و روح زندگی که فرزندی به محیط خانواده می‌آورد، بارداری به حفظ سلامتی جسمی و روحی آنان کمک می‌کند و تأخیر در بارداری باعث افزایش احتمال مشکلات در باروری و نیز افزایش احتمال بروز برخی تومورهای خاص زنان، فیبروم و مواردی اینچنینی می‌شود که بعضی موارد آن مستلزم صرف وقت و هزینه زیاد است. توصیه می‌کنم سن طلایی بارداری را از دست ندهند چراکه بارداری در سن بالا مسائل خاص خودش را دارد که البته با مدیریت صحیح و تحت نظر متخصصان زنان، این بارداری‌ها نیز به سلامتی گذرانده می‌شود. همکاران ما هم نکاتی را مدنظر دارند. ممکن است مادری با بارداری پرخطر مراجعه کند که سعی می‌کنیم به او آرامش دهیم و نگرانی‌هایش را درک کنیم یا مراجعانی داریم که در سن بالا بارداری ششم یا هفتم دارند که متناسب با شرایط‌شان بارداری را مدیریت می‌کنیم. بیمارانی را که از باردارشدن منصرف شده‌اند نیز سعی می‌کنیم با عواقب تأخیر در بارداری آشنا کنیم و به او توضیح دهیم که بارداری در مرحله اول برای سلامتی خودش مفید است هم از نظر جسمی و هم از نظر روحی. یکی از اهداف ازدواج تشکیل خانواده و داشتن فرزند است. برخی خانم‌ها تجربه بچه‌داری ندارند که اگر داشته باشند و به فرزند خود محبت کنند، متوجه می‌شوند با هیچ لذتی قابل قیاس نیست.

فرزندآوری در تله نگرش‌های غلط

ذهن عقیم را بارور کنیم!

حسین گل‌محمدی

پدر خدابیامرزم یک کارگر ساده روزمزد بود. هر شامگاه که به خانه می‌آمد، دستمزد آن روز را به مادرم می‌داد. مادرم با کار خیاطی برای دوست و فامیل کمک‌معیشت خانواده بود. مادرم مدیر اقتصادی منزل هم بود و امور خانه را طوری مدیریت می‌کرد که سفره ساده‌مان همیشه برکت داشت. پدر و مادرم همیشه خدا را به خاطر رزاق‌بودنش شکر می‌کردند. پدرم با هشت سر عائله، نه تنها از زندگی راضی بود، بلکه دائم‌الشکر بود که خداوند فرزندانی سالم به او داده تا هنگام پیری عصای دستش شوند. زیر سایه مهر مادر و کار و تلاش حلال پدر، همه‌مان بزرگ شدیم و تشکیل خانواده و زندگی دادیم و حالا با شغل‌هایی آبرومند در خدمت جامعه هستیم. پدرم که از کار افتاده شد، حسب وظیفه و محبت، سال‌های سال از او و مادر پیرم نگهداری می‌کردیم. روزی نبود که فرزندان یا عروس و داماد یا نوه‌ها سری به آنها نزنند و احوال‌شان را جویا نشوند. آنها دست به سیاه و سفید نمی‌زدند و همه کارهای‌شان را فرزندان، عروس‌ها، دامادها، نوه‌ها و نتیجه‌ها انجام می‌دادند. گاهی نیز همه‌مان دور یک سفره در خانه پدری جمع می‌شدیم و در کنار هم خوش بودیم. پدرم که سن بیشتری داشت و به دلیل کار و تلاش در صنف کارگری شکسته‌تر از مادرم بود در ۸۰سالگی با آرامش به رحمت خدا رفت. حالا چندسالی است نعمت مادر را بین خودمان تقسیم کرده‌ایم؛ چند شب خانه این خواهر یا برادر است، چند شب خانه آن خواهر یا برادر، چند شب هم او در خانه خودش و ما نزد او هستیم و مراقبش. پدر خدابیامرزم با اینکه یک کارگر روزمزد بود با توکل، تلاش و اعتقادی عمیق به رزاق‌بودن خداوند، یک خانواده گسترده ساخت، با کلی نوه و نتیجه که حالا هر کدام خانواده‌ای تشکیل داده‌اند و شغلی آبرومند برای خدمت به جامعه دارند. ذهن پدر و مادر من یک ذهن عقیم نبود. تولد، زایش و روییدن که مبنای هستی است در زندگی آنها جاری بود. زندگی را بسیار ساده و راحت گرفتند و اهل تجملات هم نبودند. خداوند کلی فرزند، نوه و نتیجه به آنها داد که برکت زندگی‌شان شد. من، خواهر و برادرهایم نیز این درس‌های آموزنده را از آنها آموختیم و امیدواریم فرزندان‌مان هم از ما بیاموزند و در تله نگرش‌های غلط نیفتند. بدون شک برای زایش در هر عرصه‌ای از زندگی نیاز به ذهنی بارور داریم. ذهن عقیم هیچ خروجی ارزشمندی به ما نمی‌دهد. برای فرزندآوری نیز نیازمند ذهنی بارور هستیم؛ ذهنی بارور، زاینده و امیدوار به حضور خداوند در تمام مراحل زندگی‌مان.

زاهره‌السادات میرجعفری، رئیس اداره زن و خانواده حوزه علمیه خواهران:

الگوشدن و کمال، مهم‌ترین دستاورد فرزندآوری برای والدین است

چندسالی است زنگ خطر کاهش جمعیت کشور به صدا درآمده و این در حالی است که بسیاری از کارشناسان فواید فرزند و فرزندآوری را برای داشتن یک خانواده سالم یادآور می‌شوند. در واکاوی اینکه چرا کشور در این تله جمعیتی گرفتار شده است، به عوامل مختلفی می‌رسیم که مهم‌ترین آن تغییرات در سبک زندگی، نگرش‌ها و بینش در زوجین است. زاهره‌السادات میرجعفری، دکترای مطالعات زنان و خانواده و رئیس اداره زن و خانواده حوزه علمیه خواهران بر این باور است این تغییرات باعث کاهش میل به فرزندآوری شده اما نقش بانوان در این امر بسیار برجسته است و اگر اقتدار زن حفظ و از او حمایت شود، آن وقت زن از مادر بودن خود لذت می‌برد و تمایل دارد همه وقت خود را به فرزند و فرزندانش اختصاص دهد. او می‌گوید: وقتی این اتفاق در یک خانواده رقم می‌خورد، مهم‌ترین دستاورد آن چه برای زن و چه برای مرد، حس الگوشدن زوجین است که به واسطه آن از بدی‌ها دور و به خوبی‌ها نزدیک می‌شوند.

■■■

در ابتدای مصاحبه مخاطبان را با برکات و فواید خانواده گسترده آشنا کنید و بگویید چه تأثیری در ساختار خانواده به جا خواهد گذاشت؟

فواید فرزندآوری به حوزه‌های مختلفی بستگی دارد، از جمله آثار روحی و روانی که روی والدین دارد. احساس دوست داشتن و عشق و محبتی که به فرزند تزریق و از او دریافت می‌شود با هیچ عشق و محبتی قابل مقایسه نیست. این مهم اگر از سوی خانواده‌های امروزی درک شود، دیگر شاهد این نخواهیم بود که زوجی نگهداری از حیوانات اهلی را بر داشتن فرزند ترجیح دهند. آنها باید بدانند علاوه بر اثرات پرفایده و بی‌شماری که فرزندآوری به دنبال دارد، ارضای میل به جاودانگی در والدین نیز حائز اهمیت است. آنها می‌دانند که این دنیا تمام می‌شود و آخرت است که پابرجاست، بنابراین میل به جاودانگی، باقیات و صالحات از جمله فواید داشتن فرزند است. با وجود فرزند صالح است که اعمال نیک انسان در این دنیا تمام نمی‌شود چراکه به واسطه انجام هر کار خیری از سوی فرزند، باقیاتی برای آخرت والدین هدیه می‌شود، به همین دلیل در روایات به داشتن فرزند صالح به قره‌العین (نورچشم) و گلی از گل‌های بهشت تأکید شده است. همه اینها نشان می‌دهد فرزند برکات زیادی دارد. از شور و نشاطی که به محیط خانه می‌دهد و تأمین پویایی خانواده گرفته تا سلامت جسمانی که برای مادر به ارمغان می‌آورد. هر مادر با تعدد زایمان از انواع سرطان‌های زنان و مشکلاتی که به دلیل استرس و اضطراب از نبود فرزند ایجاد می‌شود، در امان خواهد بود. از فواید دیگر فرزند، بعد اجتماعی آن و تأثیر بر روابط اجتماعی گسترده است. گسترش تعاملات و تداوم فرهنگی با انتقال ارزش‌ها از نسلی به نسل دیگر نیز از جمله ارمغان‌های فرزندآوری است. پویایی و فعال‌شدن خانواده، امید به آینده و تداوم زندگی در خانواده‌ها به واسطه فرزندآوری گسترش پیدا می‌کند. همه این موارد گفته شد، اما مهم‌ترین دستاوردی که فرزندآوری برای یک زن و مرد دارد، این است که آنها بعد از تولد فرزند احساس می‌کنند یک الگو هستند و این الگوشدن باعث می‌شود در رفتارهای مثبت و منفی خود تجدیدنظر و کارهای مثبت را تقویت و نقاط ضعف را کمرنگ کنند تا به کمال برسند. این بهترین و مثبت‌ترین فایده‌ای است که فرزندآوری برای هر زوجی به دنبال خواهد داشت. والدین وقتی خود را الگو فرض می‌کنند به زندگی هدفمند نگاه و برای ثبات و استحکام خانواده تلاش بیشتری می‌کنند. تصمیم می‌گیرند برای تربیت فرزند برنامه‌ریزی مشخصی داشته باشند و در آخر همه اعضای خانواده برای ثبات اقتصادی و مسئولیت‌پذیری بیشتر، تلاش مضاعفی انجام خواهند داد.

با توجه به همه مواردی که اشاره کردید اما همچنان شاهد کاهش فرزندآوری در کشورمان هستیم، به گونه‌ای که کشور در یک تله جمعیتی قرار گرفته است. چه عواملی ما را با این معضل روبه‌رو کرده است؟

در این مسئله مهم، عوامل زیادی از جمله فردی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دخیل است و شاید در نگاه اول مسائل اقتصادی از زبان همگان بیان شود اما واقعیت این است که عوامل دیگری از جمله مسائل نگرشی، بینشی و تغییر در سبک زندگی دخالت بیشتری دارد و این مسئله به الگوی رفتاری زنان و مردان جامعه نیز بستگی دارد.

این تغییرات شامل چه مواردی است که اینگونه در این تصمیم مهم و سرنوشت‌ساز اثرگذار بوده است؟

در الگوی رفتاری و سبک زندگی جدید، مسئله راحت‌طلبی و رفاه‌طلبی از اولویت‌های مهم زندگی اقتصادی و رفاهی به شمار می‌رود. در این مدل از سبک زندگی، زندگی به شیوه مصرف‌گرایی در جایگاه بالاتری قرار دارد. سبک زندگی جدید حتی به معماری ساختمان‌ها، آداب، سنت‌ها و تعاملات اجتماعی بستگی دارد. این موارد در خانواده‌ای که قبلاً گسترده بوده، تأثیر گذاشته و آن را به یک خانواده هسته‌ای تبدیل کرده است. همچنین خانواده گسترده در قدیم از حمایت‌های زیادی برخوردار بود اما الان خانواده هسته‌ای خودش باید نیازهایش را برآورده کند، بنابراین فرزندان در جایگاه‌های محدودتری رشد می‌کنند چراکه ساختمان‌های بزرگ تبدیل به آپارتمان و ساختمان‌های بلند شده است. همه این موارد باعث می‌شود رغبت به فرزندآوری کم شود.

احساس دوست داشتن و عشق و محبتی که به فرزند تزریق و از او دریافت می‌شود، با هیچ عشق و محبتی قابل مقایسه نیست. اگر این مهم از سوی خانواده‌های امروزی درک شود، دیگر شاهد این نخواهیم بود که زوجی نگهداری از حیوانات اهلی را بر داشتن فرزند ترجیح دهند

سرکار عالی تغییرات در سبک زندگی را مهم‌ترین عامل در عدم‌میل به فرزندآوری می‌دانید اما امروزه هزینه‌های سنگین و مخارج زندگی، بسیاری از زنان را وارد بازار کار کرده است. از طرفی می‌دانیم این قشر نقش بسزایی در این امر مهم دارند، اما اشتغال‌شان یکی از بهانه‌های عدم‌فرزندآوری یا تعداد کم فرزند شده است. چگونه می‌توان با حمایت از این دسته زنان کشورمان آنها را از وظیفه مادری و همسری دور نکرد؟

قطعاً مسئله اشتغال زنان مسئله مهمی است و در این‌باره سیاست‌های دولتی و حکومتی تأثیر بسزایی دارند. این سیاست‌ها هر چه به سمت بهره‌وری برای زنان شاغل از جمله برقراری مهدهای کودک در محیط کار، تسهیلات برای مادران شاغل، تقسیم ساعت‌های کاری به پاره‌وقت و نیمه‌وقت، گردشی‌بودن ساعت‌های کاری، دورکاری و بحث‌های تشویقی برای مادران کشانده شود، فضا را برای فرزندآوری مطلوب‌تر خواهد کرد، هر چند بسیاری از این موارد در قانون جوانی جمعیت دیده شده است اما تا اجرایی‌شدن آن زمان زیادی را خواهد برد، بنابراین لازم است تا آن زمان، تصمیمات لازم از سوی کارفرمایان به صورت آتش‌به‌اختیار اتخاذ شود. از طرفی می‌دانیم شاغل‌بودن زنان، یکی از مباحث روز جامعه ماست. با توجه به اقتضائات موجود، از آنجا که بسیاری از مخاطبان در اجتماع زن هستند، پس لازم است تعریفی از کار زن در انواع مشاغل داشته باشیم. حضور زن در جامعه چه به لحاظ کسب درآمد و چه به لحاظ فعالیت‌های فرهنگی منعی ندارد و اگر شاغل‌بودن او با همکاری دیگر اعضای خانواده مدیریت شود، بحث فرزندآوری مشکل و سخت نیست. کار زمانی سخت می‌شود که این همکاری وجود نداشته باشد، بنابراین شاغل‌بودن به تنهایی مانع فرزندآوری نیست، بلکه این طرز تفکر و سبک زندگی است که در آن مؤثر است. چه بسیار زنان خانه‌داری که در فرزندآوری بی‌انگیزه هستند. این نشان می‌دهد نگرش و دیدگاه تفکر حاکم در خانواده سهم بیشتری در فرزندآوری دارد. همچنین همه می‌دانیم مسئولیت سنگین بچه‌داری کار راحتی نیست و نگاه حمایتی لازم دارد. در قدیم سبک زندگی جمعی بود و حمایت‌های عاطفی از طرف اطرافیان از جمله همسر و خانواده‌ها بیشتر بود. با تغییر سبک زندگی، خانواده‌های امروزی هسته‌ای و فردگرا شده‌اند و از آنجا که فضا برای تخلیه انرژی کودکان کم شده، آستانه تحمل هم پایین آمده است، اما اگر تفکر مادی نباشد و آینده‌ای که در آن سالخوردگی ناگزیر است، ترسیم شود، این حقیقت روشن می‌شود که زوجین در سالخوردگی دوست دارند در جمع بچه‌ها و نوه‌ها باشند و از سمت فرزندان حمایت شوند، حال اگر فرزند نداشته باشند، دچار تنهایی و افسردگی می‌شوند، هر چند این فکر، فردمحور است اما به روشن‌شدن این حقیقت که فرزند محدودیت نیست، کمک می‌کند. بی‌مسئولیتی شوهران نیز در نگاه حمایتی دخالت دارد. آن دسته از مردانی که چه به لحاظ شغلی و چه به لحاظ اخلاقی، خانواده را رها می‌کنند و همه مسئولیت را بر دوش زن قرار می‌دهند، اما به محض ایجاد مشکلی در فرزند، مادر را خطاب قرار می‌دهند و مسئولیتی در قبال فرزند قبول نمی‌کنند، خودشان عاملی برای عدم‌تمایل زن به فرزندآوری هستند. این نوع رفتار باعث می‌شود، زن مشکل را از مادربودن خود ببیند و او را دچار یک آسیب روحی و روانی کند. همه این موارد در تردید زن برای فرزندآوری دخالت دارد، حال یا شاغل باشد یا خانه‌دار. راه‌حل این است که اقتدار زن باید حفظ شود و مردها نقش حمایتگری خود را به درستی ایفا کنند. آن وقت زن از مادر بودن خود لذت می‌برد و تمایل دارد همه وقت خود را به فرزند و فرزندانش اختصاص دهد، در غیر این صورت به دلیل وجود خستگی روح و جسم، برای فرزندآوری دچار تردید خواهد شد.

یکی دیگر از دلایل عدم‌تمایل به فرزنددارشدن و گسترش خانواده، نداشتن احساس مسئولیت است. به نظر شما چه عواملی برای داشتن حس مسئولیت در نسل امروز مهم است؟

اینکه مسئولیت‌پذیری در جامعه کمرنگ شده است، یک قاعده کلی نیست، اما در برخی جوان‌های دهه هشتادی دیده می‌شود. دلیل اصلی آن نیز تغییر سبک زندگی و علاقه به رفاه‌طلبی بیش از حد است که به آن اشاره شد. تحولات مدرنیته نیز از جمله مواردی است که باعث شده است افراد به سمت کارهای فوری و سریع‌المنفعه بروند و از کارهای سخت و طولانی‌مدت دوری کنند. این سبک زندگی بر شیوه نگرش انسان و رفتارهای آنها نیز تأثیر گذاشته است. امروزه می‌بینیم بیشتر افراد دنبال مشاغل کاذب هستند. این دسته از مشاغل و همچنین مشاغل سخت و انتخاب راه‌های طولانی، راه را برای رسیدن به هدف دور می‌کند و این امر روی تعاملات، هدف‌گذاری و شیوه زندگی تأثیر می‌گذارد. از طرفی شیوه‌های غلط تربیتی نیز در این مدل از سبک زندگی مؤثر است. پدران و مادران دهه‌های ۵۰ و ۶۰ تلاش کرده‌اند همه امکانات را برای فرزندان دهه هشتادی فراهم و آماده کنند و بچه‌های‌شان را با میدان‌های سخت مواجه نکنند، به همین خاطر بچه‌ها لگدمال شده‌اند! اگر بخواهیم فرزندان‌مان با تلاش و کوشش به خیلی از امکانات دست یابند، نیاز است این مهم از کودکی آموزش داده شود تا بدانند برای رسیدن به هدف باید تلاش زیادی انجام دهند و هدف‌گذاری و اولویت‌بندی داشته باشند چراکه در غیر این صورت دچار سستی، تزلزل در کار و مسئولیت‌پذیری می‌شوند. این شیوه، باید هم در خانواده و هم در ساختارهای اجتماعی به خصوص ساختارهای آموزشی تعلیم داده شود چراکه بسیاری از توانمندی‌ها در طول آموزش به دست می‌آید که متأسفانه در این‌باره ضعیف کار می‌شود. نظام آموزشی باید دانش‌آموزان را از سنین پایین با امور فنی و توانمندی‌های اقتصادی و شغلی آشنا و به گونه‌ای آنها را توجیه کند که این توانمندی‌ها برای مسئولیت‌پذیری در آینده مؤثر است و ثمره چنین آموزش‌هایی در ازدواج و فرزندآوری دیده می‌شود. اگر این مهم از سوی دو نهاد مهم خانواده و آموزش‌وپرورش انجام نشود، پسر و دختر یک‌باره با بار مسئولیت بیش از حدی روبه‌رو می‌شوند، بنابراین برای‌شان خوشایند نیست و به همین دلیل شانه خالی می‌کنند. در اینجا گذری می‌زنم به خانواده‌های فلسطینی. تربیت و سبک زندگی این خانواده‌های مقاومت با اهداف عالی قرآنی و اسلامی عجین و همراه شده است. آنها به طور عملی ارزش‌ها را به نسل بعدی آموزش می‌دهند. کنار همه این حوادث تلخ اما باید از این دسته از پدران و مادران درس بگیریم و بی‌تفاوت نباشیم. حس مسئولیت‌پذیری نسبت به خود، جامعه پیرامون و حساسیت نسبت به اطرافیان را افزایش دهیم و آن را به نسل بعد منتقل کنیم، یعنی دقیقاً خلاف آنچه سبک زندگی مدرنیته تبلیغ می‌کند. او بی‌تفاوتی را تبلیغ می‌کند و این بی‌تفاوتی در نسل امروز تأثیر منفی می‌گذارد. باید نسبت به همه ابعاد تربیتی فرزند حساس باشیم و او را از این ارزش‌هایی که منتقل شده است آگاه و حساس کنیم.

رضا زارع | ایرنا

تنهایی امروز و فردا سهم تک‌فرزندها

مینا محمددوست*

لحظه‌های دردناکی را سپری می‌کردیم! مادر در بستر بیماری با مرگ و زندگی دست‌وپنجه نرم می‌کرد. هر روز با پزشکان معالج در ارتباط بودیم. چه دردناک که هیچ کدام کلمه و جمله‌ای امیدوارکننده نداشتند. در بهت و عجز یکدیگر را به شکیبایی و توکل و تسلیم به خواست پروردگار و آرامش تشویق می‌کردیم. هر کدام به منزله تکیه‌گاهی بعد از خدا برای هم بودیم. بله... این حامی‌های عاطفی خواهر و برادر من بودند...

همه ما، بدون استثنا برهه‌هایی پرتنش را پشت سر گذاشته‌ایم. زمان‌هایی که به نظر می‌رسد ساعت‌ها منجمد شده و عقربه‌ها تاب حرکت ندارند؛ لحظه‌هایی که گویی با رخداد ناخوشایند هم‌پیمان شده، برای سکون. فارغ از سن، جنسیت و نژاد همگی درگیر چنین لحظه‌ای بوده‌ایم. قدری به این لحظه‌ها بیندیشیم. فارغ از خود رخداد که مسبب شادی یا غم است و به جز اندیشه‌های درونی که به رخداد معنا می‌دهند و البته توکل، چه عاملی گذر از این پل حادثه‌ها را نرم‌تر می‌کند؟ بی‌تردید خواهر، برادر و اقوام درجه یک هم نوردهایی هستند که طی مسیرهای دشوار را آسان می‌کنند و حالا، اتفاقی که مدت‌هاست جامعه به آن مبتلا شده و طی این مسیر را سخت‌تر کرده است؛ پدیده تک‌فرزندی.

آنچه تحت تجربه شغلی درک کرده‌ام، برایم حامل این مهم است که گویی برخی دچار تردید شده‌اند، مجموعه‌ای با عناوین وضعیت اقتصادی، اقتباس از فرهنگ‌هایی که ریشه روانی مشترک نه چندان همبسته با ما دارند و رگه‌هایی از پدران و مادران کمال‌گرا.

شاید در نگاه اول مسئله‌ای کاملاً شخصی به نظر آید، اما آیا واقعاً چنین است؟ زن و مردی را در نظر می‌گیریم که به یک فرزند اکتفا می‌کنند. در موقعیت اقتصادی کنونی چنین جایگاهی در ظاهر برای فرزند مفید به نظر می‌رسد. تمام امکانات در اختیار وی قرار دارد و والدینی که تمام هم‌وغم‌شان تنها فرزند آنهاست. پدران و مادران دارای تک‌فرزند، معمولاً بار هیجانی زیادی را تحمل می‌کنند. چه بسا که در اکثر موارد به نوعی در کشمکش درونی برای به دست آوردن بهترین‌ها برای فرزندشان هستند، البته این در ذات تمام والدین است، ولی معمولاً والدین تک‌فرزند به گونه‌ای وسواس گونه حامی دردانه‌شان هستند، اما آیا به راستی فرزندان به این حد از حمایت احتیاج دارند؟ واقعیت این است که هر فردی که پا به عرصه هستی می‌گذارد یک موجود بی‌همتاست و بناست تحت تربیت والدین تجربه‌های خویش را داشته باشد و عرضه کند. به شکل غالب، والدین تک‌فرزند با احاطه عزیزان‌شان در مواقع غیرضروری راه تجربه را برای فرزند تنگ می‌کنند. مهم است که در بسیاری از سنین، والدین ضمن نظارت بر فرزند اجازه کشف پیرامون در چارچوب قوانین خانواده را به عزیزان‌شان بدهند، حال آنکه تک‌فرزندی معمولاً به دلیل ترس نهانی والدین، تربیت انسان‌هایی با ویژگی وابستگی بالا را به همراه دارد. به شکل غالب، ترس از دست دادن، هم در پدر و مادرها، هم در فرزندان تنها، بیشتر از خانواده‌هایی است که تک‌فرزند نیستند. این مسئله بستری برای عدم‌امنیت را فراهم می‌کند و همانطور که می‌دانیم حس امنیت یکی از پلکان‌های رسیدن به خودشکوفایی است. راه خودشکوفایی را به روی فرزندان‌مان نبندیم! همچنین در تک‌فرزندی، داشتن رؤیاهای بلندپروازانه و غیرقابل انعطاف برای فرزندان، از طرف والدین بیشتر مشاهده می‌شود که خود این گرایش معمولاً زیربنای صدمه‌دیدن عزت‌نفس فرزند است. همانطور که می‌دانیم برای رسیدن به اهداف، یکی از فاکتورهای مهم انعطاف‌پذیری است.

واقع‌بین باشیم! آیا زندگی خود ما به حدی مستقل و به دور از تعلقات خاطربوده که نداشتن خواهر و برادر برای‌مان کمترین اهمیتی نداشته باشد؟ واقعاً اینطور نیست! ما امتداد نسلی هستیم که پیوندهای عاطفی عمیق با خواهران و برادران و حتی گامی فراتر با اقوام درجه یک داریم، پس چه خوب که ادامه‌دهنده این حس خوب برای نسل بعد باشیم.

به یاد داشته باشیم که بسیاری از آیین‌های ما، همچنان در کنار نزدیک‌ترین عزیزان‌مان معنادار می‌شود. ضرورت حفظ این ارزش‌ها هم برای خود و هم نسل بعد از ما، هدیه‌ای است که می‌توانیم به آیندگان عرضه کنیم.

در تک‌فرزندی، داشتن رؤیاهای بلندپروازانه و غیرقابل انعطاف برای فرزندان، از طرف والدین بیشتر مشاهده می‌شود که خود این گرایش معمولاً زیربنای صدمه‌دیدن عزت‌نفس فرزند است. همانطور که می‌دانیم برای رسیدن به اهداف، یکی از فاکتورهای مهم انعطاف‌پذیری است

* مشاور و روان‌شناس